

Kominterns utveckling

Från världsrevolutionens parti till imperialismens redskap

[Detta dokument antogs av Fjärde internationalens 1:a konferens i juli 1936. Introduktionen är från tidskriften i *Fourth International*, vol.6 No.7, juli 1945.]

FI-redaktionens introduktion (1945)

För en grundlig förståelse av stalinisternas senaste taktiska förändring måste man känna till den historiska bakgrunden till den stalinistiska urartningen. Detta nödvändiga material tillhandahålls av det dokument som vi publicerar nedan. Det är ett av den trotskistiska världsrörelsens officiella dokument, ursprungligen utarbetat för Fjärde Internationalens första internationella konferens, som hölls i Genève den 29, 30 och 31 juli 1936. Här – i form av 38 teser – ges en kortfattad historik över Kommunistiska Internationalens uppkomst och urartning. Det täcker en period på ungefär 17 år, det vill säga från grundandet av Komintern i mars 1919 till början av 1936.

För att komplettera detta dokument behöver vi sammanfatta utvecklingen under de följande åren. 1936 var stalinisterna i hela världen mitt uppe i sin ”folkfrontsepok” som avslutades med fyrmaktspakten i München (England, Frankrike, Tyskland, Italien) [Münchenöverenskommelsen i slutet av september 1938]. I juni 1936 inleddes en omfattande revolutionär massrörelse i Frankrike. ”Folkfrontspolitiken” lyckades avleda och demoralisera de franska massorna. En exceptionellt gynnsam revolutionär situation slösades bort, först och främst på grund av stalinisternas inflytande. Samtidigt användes samma politik för att förblöda den proletära revolutionens krafter i det spanska inbördeskriget.¹ Det var 1936, mitt under det spanska inbördeskriget och den revolutionära krisen i Frankrike, som Stalin iscensatte de monstruösa Moskvaprocesserna för att fysiskt förrinta de gamla bolsjevikiska kadreerna och varje spår av politisk opposition i Sovjetunionen.²

Det visade sig att hela perioden med ”Folkfronten” och den exempellösa blodsutgjutelsen i Sovjetunionen bara tjänade som ett förspel till en annan diplomatisk manöver: den här gången en allians med Nazityskland. I augusti 1939 undertecknade Stalin sin pakt med Hitler och gav därmed signalen till utbrottet av andra världskriget. I denna allians tog Kreml, som Trotskij påpekade, på sig rollen som Hitlers kvartermästare. De stalinistiska partierna anpassade sin politik till Moskvas nya utrikespolitik. Nazityskland utropades, tillsammans med Mussolinis Italien, som en äkta fredsälskande nation, och rollen som imperialistiska angripare tilldelades uteslutande England, Frankrike, Förenta staterna och andra kapitalistiska ”demokratier”.

³Denna avgrundsdjupa kapitulation inför de fascistiska imperialistmakterna doldes med radikalt klingande fraser. De stalinistiska partierna utgav sig för att vara motståndare till

¹ Se Fernando Claudín, avsnittet ”Folkfrontserfarenheten” i [Krisen i den kommunistiska rörelsen, band 1](#).

² Se t ex [Om Moskvarättegångarna](#) av Kenth-Åke Anderssons

³ I ett viktigt tal i Högsta sovjet 31 oktober 1939 sade den sovjetiske utrikesministern Molotov bl a följande: Det är t. ex. bekant, att sådana begrepp som ”aggression” och ”angripare” under de sista få månaderna erhållit ett nytt konkret innehåll, fått en ny mening. Det är inte svårt att gissa, att vi i dag inte kan använda dessa begrepp i samma mening som, låt oss säga, för tre, fyra månader sedan. Om man håller sig till Europas stormakter, så befinner sig Tyskland i dag i läget av en stat, som strävar till snarast möjliga slut på kriget och till fred, medan England och Frankrike, som ännu i går larmade mot aggressionen, är för krigets fortsättande och mot ett fredsslut. Som man ser, förändras rollerna... Skräcken för de tyska anspråken på dessa kolonialbesittningar – det är den innersta grunden för Englands och Frankrikes nuvarande krig mot Tyskland, vilket land på senare tid betydligt stärkts till följd av Versaillesfördragets sammanbrott. Frukta för att förlora världsväldet tvingar de regerande kretsarna i England och Frankrike att bedriva krigspolitik mot Tyskland. (Molotov: ”Om Sovjetunionens utrikespolitik”, som återges i samlingen [Kommunisterna och Andra världskriget 1939-40](#))

imperialistiska krig, använde fraser om klasskamp och på så sätt desorienterade och demoraliserade de världens arbetarklass ytterligare.

I *Fjärde internationalens manifest om det imperialistiska kriget och den proletära världsrevolutionen*, som gavs ut i maj 1940, sammanfattade Leo Trotskij denna stalinistiska manöver på följande sätt:

Efter fem år av den grövsta inställsamhet gentemot demokratierna, då "kommunismen" reducerades till att leta fascistsympatisörer, upptäckte Komintern, på hösten 1939, plötsligt de västliga demokratiernas kriminella imperialism. Vänster om! Från och med då, inte ett enda fördömande ord om krossandet av Tjeckoslovakien och Polen, ockupationen av Danmark och Norge och de upprörande bestialiteter som Hitlers gäng begått mot de polska och judiska folken! Hitler gjordes om till en fredsälskande vegetarian som ständigt provocerades av de västliga imperialisterna. Den engelsk-franska alliansen beskrevs av Kominterns press som "det imperialistiska blocket mot det tyska folket". Goebbels själv kunde inte ha uttryckt det bättre!

Men alliansen med Hitler varade inte ens i två år. I juni 1941 invaderade Hitlers arméer Sovjetunionen. Detta ledde till att Kommunistiska Internationalens politik och propaganda förändrades över en natt. Alla etiketter ändrades. De tjänster som Komintern tidigare ställt till Hitlers förfogande såldes nu till de "demokratiska" imperialisterna. Stalinisterna överglänste de trångsynta nationalisterna [out-jingoed the jingoes]. I Förenta staterna och England blev stalinisterna strejkbrytare. I Indien blev de ett öppet verktyg för den brittiska imperialismen när det gällde att undertrycka de indiska massornas befrielseörelse. Den stalinistiska propagandan mot Tyskland bidrog från första början till att stärka den nazistiska regimen. Återigen kunde Goebbels inte ha bett om något bättre! I maj 1943 beseglade Stalin sitt samarbete med "demokratierna" genom att formellt upplösa det döende Komintern.

Man kommer att märka att de successiva förändringarna i den stalinistiska politiken från och med 1933, året för Hitlers maktövertagande i Tyskland, är oupplösligt förbundna med de imperialistiska förändringarna på världsarenan, och att varje förändring kan bedömas korrekt endast kopplad till Kremles utrikespolitik. Kärnan i denna utrikespolitik bestod i att manövrera mellan de rivaliserande imperialistiska lägren och att använda Kommunistiska internationalen som ett kompletterande medel i all diplomatiska kohandel. Varje gång trampades världsproletariatets och de koloniala folkens intressen hänsynslöst och avsiktligt under fötterna.

Samma sak gäller för den nuvarande stalinistiska vändningen. Orsaken till den ligger i den internationella situation som Kremlgänget nu befinner sig i, och i konflikten mellan dem och det imperialistiska blocket, som helt och hållet domineras av Förenta staterna. I det makt-politiska spelet spelar de stalinistiska partierna i dag, precis som tidigare, rollen som rena bondefångare.

Lästips – Sovjet, Komintern och Andra världskriget

Pierre Broué: [Kommunistiska Internationalen och Andra världskriget](#) och [Dödsbudet. Upplösningen av Komintern](#)

Jean-Jacques Marie: [Samarbetet Stalin-Hitler. Om Molotov-Ribbentrop-pakten och dess följder](#)

W L Shirer: [Sovjetunionen, Tyskland och Andra världskrigets inledning](#) och [Barbarossa: Rysslands tur](#)

* * *

1. Det imperialistiska världskriget 1914-1918 var det tydligaste tecknet på att det kapitalistiska produktionssättet hade blivit en boja för produktivkrafterna och att förhållandena hade blivit mogna för den proletära revolutionens seger. Men Andra internationalens byråkrati hade anpassat sig till det borgerliga samhället under den långa perioden av kapitalistisk expansion, och förrådade proletariatets intressen i det avgörande ögonblicket av krigsutbrottet och intog ståndpunkten att försvara fosterlandet, dvs. försvara den borgerliga nationalstatens gränser, som – tillsammans med systemet med privat egendom – hade blivit en broms för produktivkrafternas fortsatta utveckling.

2. Endast ett mycket litet antal revolutionära marxister drog av Andra internationalens skamliga förräderi och eländiga sammanbrott slutsatsen att en Tredje international var nödvändig. Det är sant att det i de flesta länder bildades en opposition mot de socialdemokratiska partiernas chauvinistiska ståndpunkt, men denna opposition hade i början huvudsakligen en pacifistisk-centralistisk karaktär. Vid de internationella konferenserna för motståndarna till den imperialistiska slakten i Zimmerwald (1915) och Kienthal (1916)⁴ förblev anhängarna av Tredje internationalens uppbyggnad i minoritet och kallades av alla centrister och social-imperialister för fanatiker, utopister och sekterister.

3. Den ryska revolutionens seger i oktober 1917 var en seger för den revolutionära principen att kämpa mot fienden på hemmaplan och förvandla det imperialistiska kriget till inbördeskrig, en princip som en handfull revolutionära marxister, och särskilt de ryska bolsjevikernas ledare sedan 1914 hade ställts mot principen att försvara fosterlandet. Efter att ha besegrat motsvarande tendenser i sina egna led bröt bolsjevikerna med den tvetydiga centristiska majoriteten i Zimmerwald och höjde Tredje internationalens fana.

4. Vid Tredje internationalens grundningskongress (mars 1919) möttes endast representanter för ett fåtal jämförelsevis svaga partier och grupper sida vid sida med det segerrika bolsjevikpartiet. Karl Liebknecht och Rosa Luxemburg, som skulle ha förtjänat en hedersplats vid denna sammankomst, hade mördats av den tyska socialdemokraten Noskes soldater.⁵

[Kommunistiska internationalens] första kongress tog mycket bestämt ställning mot de reaktionära försöken att återuppbygga Andra internationalen i dess förkrigsform (Bernkonferensen med socialdemokratiska och oberoende partier i februari 1919) och stod för att samla förtruppen i en homogen revolutionär international. Kongressens manifest avslöjade skoningslöst president Wilsons förrädiska pacifism och illusionen om ett kapitalistiskt Nationernas Förbund, som stöddes av Andra Internationalen. Ett av de viktigaste resultaten som kongressen uppnådde var att återställa den marxistiska läran om staten som ett instrument för klassvälde och avslöjandet av den parlamentariska demokratin som bourgeoisieens diktatur över proletariatet. Lenins teser om "Demokrati och diktatur", som antogs av kongressen, förklarar den kontrarevolutionära, borgerliga karaktären hos de abstrakta slagorden och principerna i den "rena", formella demokratin ("frihet", "jämlighet" etc.). De visade, med de ryska erfarenheterna som exempel, nödvändigheten av att avskaffa den borgerliga statsapparaten och upprätta den proletära diktaturen på sovjetens (arbetarrådets) grund.

⁴ Antikrigskonferenserna i de schweiziska byarna Zimmerwald och Kienthal samlade antikrigs- och vänster-socialister från ett antal europeiska länder i syfte att förena de oppositionella elementen mot kriget i världsrörelsen. Majoriteten av deltagarna var dock centrister och Lenin befann sig i en liten minoritet i ett antal frågor. Kienthalkonferensen fördömde visserligen Andra internationalens förräderi, men gick inte så långt som att uppmana till bildandet av Tredje internationalen. Dessa konferenser var dock steg i riktning mot att bygga upp en ny international.

⁵ *Gustav Noske* (1868-1946) var 1919 socialdemokratisk försvarsminister med ansvar för att slå ned Spartakistupproret. Han beordrade mordet på Liebknecht och Luxemburg. Senare blev han president i provinsen Hannover (1920-1933).

5. År 1919 fick man också erfarenheter av den ungerska revolutionen. Där hade makten, på grund av borgarklassens fullständiga förfall och förvirring, fallit i knät på kommunisterna och vänstersocialdemokraterna. Men från början hade den ungerska revolutionen inget verkligt ledarskap. Kommunistpartiet införlivades i det socialdemokratiska partiet och visade därmed att det inte var ett kommunistiskt parti. Den ungerska revolutionen misslyckades inte bara på grund av den ogynnsamma internationella situationen, utan också på grund av att Béla Kun⁶ och Co:s ledarskap var helt oförmöget (frånsett frågan om partiorganisationen också när det gällde jordbruksfrågan). Kommunistiska Internationalen, som nyligen hade bildats, var ännu inte organisatoriskt tillräckligt stark för att ge den ungerska revolutionen en annan inriktning.

6. Krigets katastrofala resultat ledde till ett kraftfullt uppvaknande av proletarietets klassmedvetande bland massorna. De började i allt större utsträckning att klart genomskåda den förrädiska roll som de socialdemokratiska partierna spelade. Under trycket från sina led sökte några av de gamla reformistiska och socialpacifistiska ledarna (tyska Independent Socialist Party, italienska Socialist Party, franska Socialist Party, brittiska ILP, etc.)⁷ anslutning till Komintern, utan att för den skull ändra sina centriska ståndpunkter. Denna fara för att opportunistiska tendenser skulle komma in i Kominterns led motverkades av den andra kongressen (1920), som antog de 21 punkterna, som fastställde villkoren för medlemskap i Kommunistiska Internationalen. Dessa villkor förklarade oförsonligt krig mot centristerens tvetydighet, vacklande inställning och sterila socialpacifism och krävde en fullständig brytning med alla pacifistiska idéer och illusioner (som nedrustning, Nationernas Förbund, internationell skiljedom etc.). Mot Andra internationalens styrande princip att upprätthålla lösa kontakter mellan nationellt oberoende partier (som agerade i direkt motsättning till varandra) ställdes principen om ett världsparti byggt på gemensam teori och praktik och målet att förverkliga ett gemensamt internationellt ledarskap på den demokratiska centralismens principer.

7. De centriska och försonliga (gentemot Andra internationalen) politiker som andra kongressen hade hindrat från att gå med i Komintern, försökte bilda en Två-och-en-halv-international (i början av 1921), en mellanhand, mitt emellan öppet socialt förräderi och revolution (austro-marxisterna, de tyska ”oberoende”, de franska longuetisterna,⁸ ILP, etc.). Två-och-en-halv-internationalen proklamerade på nytt – som Karl Liebknecht uttryckte det – ”enheten mellan eld och vatten”, enheten mellan revolutionärer och samhällsförrädare i en och samma international. Men historien hade inte lämnat någon plats för en sådan halvhjärtad lösning. Två-och-en-halv-internationalen krossades i kampen mellan Andra och Tredje internationalen. Dess revolutionära element vände sig till Tredje internationalen. Dess byråkratiska toppar återförenades 1923 (Hamburgkongressen) med Andra internationalen..

Ultravänsterismens virus

8. Den opportunistiska centrismen, som inte ledde massorna utan ville ledas av dem, fann sitt komplement i ultraradikalismen, som i stället för att vinna massorna inifrån genom samarbete i deras organisationer, deras kamp och erfarenheter, ställde ett ultimatum till dem utifrån. Dessa ultravänsterister förklarade sig vara emot deltagande i parlamentsval, för att lämna

⁶ *Béla Kun* (1886-1938), ledare för den besegrade ungerska sovjetrepubliken 1919, flyttade till Moskva där han blev funktionär i Komintern och känd för sin ultravänsterism. Senare blev han talesman för Folkfrontens klassamarbetsteori. Han arresterades och arkebuserades i Gulag 29 augusti 1938.

⁷ Det tyska oberoende socialistpartiet (USPD) bestod av socialdemokrater som var emot kriget och hade varit i minoritet i SPD. En formell splittring ägde rum i mars 1916 och partiet grundades officiellt. Fram till 1918 var spartakisterna formellt anslutna till USPD. År 1922 anslöt sig majoriteten av USPD åter till SPD.

⁸ *Jean Longuet* (1876-1938), sonson till Karl Marx, var ledare för den ”pacifistiska” minoriteten i det franska socialistpartiet under första världskriget. Han motsatte sig att det franska socialistpartiet skulle ansluta sig till Tredje internationalen och att ett kommunistparti skulle bildas i Frankrike.

massfackföreningarna och bilda ”rena” revolutionära fackföreningar, och för isolerade aktioner av förtruppen. Dessa tendenser ledde i Tyskland till bildandet av KAP (Kommunistiska Arbetarpartiet) 1920.⁹ Men inte ens det officiella kommunistpartiet i Tyskland hade kunnat befria sig från äventyrliga tendenser. Detta visade sig framför allt i samband med marshändelserna (1921), då partiet, i stället för att begränsa sig till en defensiv taktik mot socialdemokraternas provokativa utmaning i regeringen, ledde det isolerade avantgardet till en väpnad offensiv och led skeppsbrott.¹⁰ Men den största faran var att det nu hade etablerat sig en hel skola av teoretiker i partiet som förvandlade taktiken från mars till en princip (Thalheimer, Frölich, Maslow, Koenen, etc.)¹¹ Den tredje kongressen fördömde ultravänsteristiska äventyr och utfärdade parollen ”Till massorna”, och erkände att den första stora efterkrigs-vågen (1917-1920) nu ebbade ut, och att det hade uppstått ett andrum som det var nödvändigt att utnyttja genom att förbereda sig bättre och mer grundligt för de kommande striderna. De kommunistiska partiernas strategi och taktik formulerades i resolutioner som än idag är förebilder. Kongressen antog ”Riktlinjer för kommunistpartiernas organisatoriska utveckling, metoderna för och innehållet i deras arbete”, som trots att de är alltför mekaniska, ”alltför ryska” (Lenin, vid fjärde kongressen), ger många värdefulla förslag, särskilt beträffande sambandet mellan lagligt och olagligt arbete, nödvändigheten av en snabb övergång från den ena till den andra arbetsmetoden, pressens organisation, skapandet av fabriksceller etc.

9. Den fjärde kongressen (1922) bekräftade lärdomarna från den tredje kongressen och behandlade dem mer ingående och konkret. Sovjetunionens NEP (Nya ekonomiska politik), som följde på ”krigskommunismen”,¹² och som måste införas under omständigheternas obarmhärta tryck, gav den oerhört viktiga erfarenheten av nödvändiga taktiska reträtter även efter maktövertagandet, en erfarenhet som med största sannolikhet kommer att ha sin giltighet inte bara för det efterblivna Ryssland utan också för mer avancerade länder.

⁹ KAPD (Kommunistiska Arbetarpartiet) var en grupp ultravänsteristiska kuppmakare som uteslöts ur det tyska kommunistpartiet hösten 1919. Lenin stödde uteslutningen i sin skrift [”Vänsterismen” – kommunismens barnsjukdom](#). Men Zinovjev, Bucharin och andra motsatte sig uteslutningen och gruppen erkändes därefter som en ”sympatiserande sektion” av Komintern. Trots att KAPD från början hade flera tiotusentals medlemmar förlorade den sina bästa element inom två eller tre år och förvandlades till en sekt, som förblev fientlig mot Komintern och Sovjetunionen.

¹⁰ I mars 1921 utfärdade det tyska kommunistpartiet en uppmaning till väpnat uppror för att gripa makten, i samband med strider i de centrala tyska gruvdistrikten mot den fortsatta socialdemokratiska reaktionen. Aktionen krossades efter två veckor. Kominterns tredje kongress förkastadeaktionen och de teorier om att ”galvanisera” arbetarna som ultravänstern förde fram. Om detta misslyckade kuppöversök, se Pierre Broués [Den tyska revolutionen – Märzaktion](#)

¹¹ *August Thalheimer* (1884-1948) var en av KPD:s grundare. Han uteslöts tillsammans med Brandler 1929 och organiserade tillsammans med honom den kommunistiska högeroppositionen (KPO). *Paul Frölich* (1884-1953) var en av grundarna av KPD och senare KPO och SAP och skrev en biografi om Rosa Luxemburg.

Arkadi Maslow (d. 1941) ledde KPD tillsammans med Fischer och Urbahns efter att den högerinriktade Brandler-gruppen hade försvunnit 1924. Efter Zinovjev var Maslow anti-Trotskyist 1923-25; sedan stödde han, som medlem av Kominterns exekutivkommitté [EKKI], Vänsteroppositionen 1926. Utesluten ur KPD 1927 kapitulerade han för stalinismen 1928 samtidigt som Zinovjev. Han vägrades återinträde i KPD och bildade Leninbund tillsammans med Fischer-Urbahns.

Koenen var KPD:s delegat vid Kominterns tredje kongress 1921, där han försvarade upproret i Tyskland i mars 1921. Han tillhörde KPD:s vänsterflygel och satt i dess centralkommitté under det misslyckade upproret i oktober 1923. Om detta, se Pierre Broués [Den tyska revolutionen 1923](#).

¹² Den nya ekonomiska politiken (NEP) inleddes 1921 för att ersätta den krigskommunistiska politiken som rådde i Sovjetunionen under inbördeskriget och som ledde till konflikter mellan arbetare och bönder när industriproduktionen minskade drastiskt och spannmål rekvirerades och konfiskerades från bönderna. För att återuppliva ekonomin efter inbördeskriget antogs NEP som en tillfällig åtgärd som tillät ett begränsat återupplivande av frihandel inom Sovjetunionen och utländska koncessioner vid sidan av de nationaliserade och statskontrollerade delarna av ekonomin.

Den fjärde världskongressen kunde se tillbaka på enorma organisatoriska resultat. Under loppet av tre år hade sektioner skapats på alla kontinenter och i praktiskt taget alla länder, och dessutom hade Fackföreningsrörelsens Röda International och Ungkommunistiska Internationalen bildats. De kommunistiska partierna i ett antal länder ledde vid denna tid mäktiga revolutionära massaktioner.

Det italienska proletariatets nederlag 1922 var inte ett nederlag för det leninistiska Kominterns strategiska och taktiska metoder, utan för den italienska maximalismens metoder (Serrati),¹³ mot vilken Komintern sedan andra världskongressen ständigt hade fört en hård kamp, dock utan att kunna avvärja katastrofen.

10. En av Kominterns största bedrifter under dessa år var den publicitet som den gav åt de nationella befrielseörelsernas historiska betydelse i kolonier och halvkoloniala områden, och det stöd som den gav åt de förslavade nationernas kamp mot det imperialistiska förtrycket, en uppgift som Andra internationalen alltid hade försummat, och som Andra internationalen genom sin attityd under världskriget helt hade förrått.

Lenins ”vägledande principer i den nationella och koloniala frågan” vid den andra kongressen var definitivt riktade mot varje försök att sätta en kommunistisk etikett på revolutionära befrielseörelser som i verkligheten inte var kommunistiska. En tillfällig allians med den nationella revolutionära rörelsen ansågs i dessa teser vara nödvändig, men det påpekades att kommunisternas uppgift inte var att förenas med dessa nationalistiska partier, utan att under alla omständigheter ovillkorligen upprätthålla den proletära rörelsens oberoende karaktär.

1923 års vändning

11. År 1923 utgör en avgörande vändpunkt i Kominterns historia. På grund av utvecklingen av nya skikt av exploaterande element i Sovjetunionen som en följd av NEP, och på grund av arbetarklassens allmänna utmattning efter de enorma ansträngningarna och glöden under revolutions- och inbördeskrigsåren, kunde parti- och statsapparatusens byråkrati, som under tiden hade blivit mycket stark, i allt snabbare takt höja sig till en oberoende social kraft, till en skiljedomare över klasserna. Byråkratin kunde dock bara få politisk makt genom en kamp mot den proletära förtruppen, mot den proletära demokratin inom partiet och sovjeterna. Detta är innehållet i den kamp som inleddes 1923 mellan stalinismen och trotskismen. Byråkratins uppstigande sammanföll med Lenins allvarliga sjukdom och påtvingade politiska inaktivitet, trots att han i sina sista skrifter (särskilt i artikeln ”Bättre färre, men bättre” och i det så kallade Testamentet) tydligt hade erkänt och uppmanat till kamp mot faran med byråkratisering och mot Stalin som dess främsta representant.

12. I Tyskland bröt 1923 en revolutionär kris ut på nytt. Följderna av det [första imperialistiska] kriget, som inte på något sätt hade övervunnits, den ekonomiska krisen som bara avbröts av små uppgångar, den franska arméns ockupation av Ruhrområdet, den tyska borgarklassens organisering och sammanbrott av ”passivt motstånd” mot denna ockupation, den skenande inflationen av den tyska valutan – alla dessa orsaker ledde till en extraordinär skärpning av klassmotsättningarna. Enorma massstrejker ägde rum. Förtroendemannarörelsen

¹³ I september 1922 genomgick Italien en stor revolutionär kris. Arbetarklassens partier var emellertid ovilliga att ge något ledarskap åt de strider som hade brutit ut spontant. En viktig orsak till de italienska revolutionärernas förlamning inför krisen var deras tidigare vägran att bryta med reformisterna och opportunisterna och bilda ett parti baserat på leninistiska principer.

Giacinto Menotti Serrati (1872-1926) hade varit en av ledarna för det italienska socialistpartiet och var 1915-23 redaktör för dess tidning *Avanti*. Han ledde den italienska delegationen till Kominterns andra kongress, där han motsatte sig en ovillkorlig brytning med reformisterna. I mitten av 1922 började han röra sig åt vänster, och han deltog i den fjärde kongressen som anhängare av en sammanslagning av socialistpartiets vänsterflygel med det italienska kommunistpartiet.

blev en samlingspunkt för de revolutionära massorna. Arbetarna organiserade sig i *Hundert-schaften* (grupper om 100 personer) och började beväpna sig. I ett antal stora fackföreningar fick kommunisterna till och med majoritet. Socialdemokratin var i förvirring; borgarklassen var splittrad. Massrörelsen nådde den kritiska punkt då beslutsamhet och praktiskt initiativ av högsta grad krävs av det revolutionära ledarskapet för att driva denna rörelse vidare mot seger. Men kommunistpartiets ledning (Brandler, Thalheimer, Walcher, Frölich, etc.) visade sig oförmögen att fullgöra sina historiska uppgifter och bevisade därmed att den bara var en socialdemokratisk ledning, med en beläggning av kommunistisk fernissa. Den höll fast vid enhetsfronten med socialdemokratin, utan att förstå att tanken med enhetsfronten är att ”ta ett steg tillbaka för att på så sätt kunna ta ett desto bättre språng framåt”; utan att förstå att kampen för att vinna massorna i ett visst ögonblick bara kan föras genom en direkt kamp om makten. Kominterns ledning, som redan visade tecken på byråkratisk degenerering, visade sig också oförmögen att leda [det tyska kommunistpartiet] KPD in på rätt väg. När den tyska borgarklassen till slut samlade sina styrkor, utropade belägringstillstånd och gick till offensiv, kapitulerade KPD utan kamp. Följden blev ett svårt nederlag för det tyska, och därmed det europeiska, proletariatet, vilket gav den europeiska kapitalismen möjlighet att stabilisera sig på nytt.

Konsekvenserna av 1923 års nederlag

13. Nederlaget 1923 ledde till en allvarlig intern kris i KPD. Ett nytt ”vänster”-ledarskap (R. Fischer-Maslow)¹⁴ valdes. Denna ledning insåg dock inte att nederlaget i oktober var av avgörande karaktär. Istället för att beordra reträtt fortsatte den på äventyrlighetens väg och ökade därmed nederlagets omfattning.

I Bulgarien lät Kominternsektionen i landet (under ledning av Kolarov-Dimitrov) också 1923 en mycket gynnsam revolutionär situation gå förlorad och försökte sedan kompensera detta genom kuppattade äventyr i september 1923, vilket ledde till ett ödesdigert nederlag för det bulgariska proletariatet

Efter det tyska nederlaget antog Komintern en äventyrspolitik och utvidgade denna kurs till hela Internationalen, vilket ledde till ytterligare ett nederlag i Estland (uppror i Reval/Tallin, december 1924).¹⁵

14. I samma utsträckning som det tyska nederlaget hade försvagat det internationella proletariatets och dess förtrups ställning, i samma utsträckning bidrog det till att stärka den sovjetiska byråkratins tendenser att bli en självständig kraft. Detta förklarar det faktum att Kominterns femte världskongress (1924) framför allt innebar att Komintern underkastade sig den ryska byråkratins ok. Komintern själv byråkratiserades och blev helt beroende av det byråkratiska centrumet i Moskva.

15. Teorin om ”socialism i ett land”, som Stalin, byråkratins ledare, förde fram hösten 1924 i uppenbar motsättning till marxismen-leninismens hela teori och praktik, blev för de nybildade sociala skikten (byråkratin, kulakerna [välbärgade bönder], ”spetsarna” [specialisterna] etc.) det ideologiska uttrycket för deras nationellt begränsade intressen. Det var inte det internationella proletariatet som utropades som bärare av socialismen utan byråkratin. Komintern, som hade skapats för att vara ett instrument för världsrevolutionen, blev nu ett verktyg för den

¹⁴ *Ruth Fischer* (1895-1961) var en av grundarna av det österrikiska kommunistpartiet och reste till Tyskland 1919, där hon blev ledare för det tyska partiet, delegat vid Kominterns fjärde världskongress och medlem av EKKI 1924-1926. Hon var riksdagsledamot 1924-1928, men utslöts ur KPD tillsammans med Maslow och Urbahns 1927. De bildade Leninbund. Senare emigrerade hon till USA, där hon verkade som journalist.

¹⁵ Det estniska upprорот 1924 var en kupp – ett konspiratoriskt äventyr bakom massornas rygg – i ordets fulla bemärkelse. Tidigt på morgonen den 1 december 1924 anföll omkring 200 beväpnade kommunister olika regeringsbyggnader och strategiska punkter. De krossades inom fyra timmar

sovjetiska byråkratins nationella intressen. Denna grundläggande motsägelse satte sin prägel på Kominterns framtida politik, som från den tidpunkten blev centralistiskt sicksackande, principlös anpassning till den reformistiska byråkratin och den borgerliga demokratin å ena sidan, och äventyrlig kupppolitik å den andra. Alla dessa drag kombinerades i dess politik. Den sociala grunden för denna typ av centrism – den stabila punkten i en världsrörelse – är den sovjetiska byråkratin.

Byråkratisk centrism

16. Kominterns två metoder för att hantera massorna – å ena sidan en principlös anpassning till existerande omständigheter och de borgerligt demokratiska och småborgerliga reformistpartierna, och å andra sidan plötsliga, oförberedda appeller till massornas revolutionära instinkter – har sina rötter i sovjetbyråkratins sociala ställning (Kominternbyråkratin är dess lydiga bihang). På grund av hela sin sociala karaktär tenderar den sovjetiska byråkratin att anpassa sig till det sovjetiska samhällets privilegierade och exploaterande delar (kulaker, intellektuella skikt, arbetararistokrati). Men så snart utvecklingen har nått en kritisk punkt, när dessa skikt blir så mäktiga socialt att de hotar byråkratins politiskt privilegierade ställning, räddar den senare sig själv genom att vädja till massorna. I själva verket hetsar man bara upp de proletära massorna (eller mer korrekt bara små delar av dessa massor) genom att strikt använda hela statsmaktens styrka (i synnerhet GPU). På det internationella planet känner sig sovjet- och Kominternbyråkratin dragen till den småborgerliga demokratin. Men närhelst den sovjetiska byråkratin av nationella skäl eller av händelsernas logik befinner sig i opposition till den småborgerliga demokratin, försöker den plötsligt driva massorna till revolutionär handling. Men eftersom Komintern saknar de statliga styrkor som krävs för att genomdriva sina ultimatum, förblir massorna passiva.

Detta förklarar å ena sidan den stalinistiska politikens pseudoframgångar i Sovjetunionen (som imponerar på källkoborgare av alla schatteringar, från de reaktionära engelska fabianerna, Webb och Co, över till Romain Rolland,¹⁶ och ner till SAP-ILP:s ”Londonbyrå”); och å andra sidan Kominterns katastrofala misslyckanden.

17. Den äventyrliga linjen 1924-25 fann sitt opportunistiska komplement i byråkratiska allianser, som helt riktades mot det proletära avantgardets intressen. Bildandet av en bondeinternational (Krestintern),¹⁷ flirten med Radichs kroatiska bondeparti,¹⁸ och med LaFollette i USA (Federated Farmer-Labor Party), var exempel på den stalinistiska byråkratins försök att i internationell skala använda kulaktendenserna som en motvikt mot den proletära förtruppen. Alliansen med det kinesiska Guomindang, där klasskillnaderna ignorerades, förhoppningarna på de engelska fackföreningsbyråkraterna, alla dessa rekvisita för den äventyrliga kursen 1924-25 blev de mest väsentliga elementen i den öppet opportunistiska kursen 1925-27.

18. Under perioden 1925-1927 fick den kinesiska revolutionen ett gigantiskt utbrott. De inledande händelserna gjorde det möjligt för den kinesiska bourgeoisien och dess parti, Guomindang, att ta ledningen. Komintern förklarade sin fullständiga solidaritet med Guomindang och dess militära ledning (Chiang Kai-shek). Det kinesiska kommunistpartiet tvingades avstå från en självständig politik och ansluta sig till och helt underkasta sig

¹⁶ *Romain Rolland* (1864-1944) var en episk romanförfattare, dramatiker och essäist som var en ledande ande inom den franska ”vänstern” ända sedan hans pacifistiska fördömande av första världskriget. Även om han motsatte sig den ryska revolutionen utifrån en pacifistisk ståndpunkt under dess tidiga år lånade han senare ut sitt namns prestige till stalinistiska litterära kongresser och manifest.

¹⁷ Bondeinternationalen (Krestintern), som bildades av Komintern 1923, var ett experiment som inte rönt någon större framgång. Den försvann utan större publicitet under slutet av 1920-talet eller början av 1930-talet.

¹⁸ *Stefan Radich* (1871-1928) kämpade för kroatisk självständighet och ledde de kroatiska separatisterna i skapandet av den jugoslaviska staten. År 1924 deltog han i Bondeinternationalen.

Guomindang. Därmed bortsåg man från alla lärdomar från den andra världskongressen. Denna helt och hållet mensjevnikiska politik rättfärdigades genom att man citerade en formulering från 1905 års revolution: ”proletariatets och de fattiga böndernas demokratiska diktatur”. För Lenin var denna formulering ett elementärt uttryck för idén om en kampallians mellan proletariatet och fattigbönderna mot den liberala bourgeoisie. Det överlämnades till varje konkret revolutionär situation att avgöra vilken konkret form denna de förtrycktas *diktatur* mot förtryckarna skulle anta. Men när opportunistiska tendenser inom bolsjevikpartiet våren 1917 försökte gömma sig bakom denna gamla bolsjevikformel, förkastade Lenin den i sina *Brev om taktiken* (april 1917), eftersom den hade blivit föråldrad av den levande utvecklingen. Men i stalinismens händer tjänade Lenins paroll, som hade riktats mot den liberala bourgeoisie, till att fullständigt underkasta proletariatet den liberala bourgeoisie.

Trots Stalinbyråkratins opportunistiska politik, som kröp på magen inför militärbyråkratin och saknade förtroende för proletariatets revolutionära kraft, vände sig de kinesiska proletärmassorna och fattigbönderna till kommunismen, genomsyrade av en önskan att genomföra ”oktoberrevolutionen” i sitt land, fördela jorden, expropriera expropriatorerna, krossa den borgerligt-militaristiska statsapparaten och ersätta den med sovjeter.

Guomindangs bourgeoisie, som genom finanskapitalet var bunden till godsägarna och de rika bönderna, motsatte sig med all sin kraft jordbruksrevolutionen. De kinesiska kommunisterna, som på grund av stalinismen var bundna till Guomindang, hindrades från att ställa sig i spetsen för jordbruksrevolutionen. Bönderna förblev utan revolutionärt ledarskap och den kinesiska revolutionen berövades sin starkaste hävstång.

Trots stalinismens undergivna politik avstod inte den kinesiska borgarklassen från att göra upp räkningen med den potentiella fara som kommunismens stigande våg skapade. Guomindangs militaristiska ledning genomförde en kontrarevolutionär statskupp, och vid en tidpunkt då Chiang Kai-shek fortfarande hyllades i Moskva som revolutionens hjälte beordrade han att tusentals kinesiska proletärer, som redan hade berövats makt och vapen genom den stalinistiska politiken, skulle skjutas. Efter Chiang Kai-sheks ”förräderi” (inte mot den kinesiska bourgeoisie klassintressen, utan mot de stalinistiska illusionerna) stödde den stalinistiska byråkratin alliansen med ”vänster”-Guomindang (Wang Ching-wei) och genomgick med honom samma bittra erfarenheter som med Chiang Kai-shek. Först när nederlaget var fullbordat vädjade byråkratin till de proletära massorna, vars stora majoritet just hade krossats till marken. Resultatet blev Kantonupproret som – även om det hade en kuppaktad karaktär och dömdes till fullständig isolering och därmed till nederlag – i efterhand återigen otvetydigt visade den kinesiska revolutionens klasskaraktär och möjligheten och nödvändigheten av att bilda sovjeter och upprätta proletariatets diktatur, och därmed underströk den kriminella dårskapen i hela den stalinistiska politiken.

Opportunistisk politik

19. I de andra koloniala och östasiatiska länderna (Brittiska Indien, Holländska Ostindien, Indonesien, Japan, Korea etc.) stödde stalinismen under denna period uppbyggnaden av ”bonde- och arbetarpartier” (av Guomindang-typ) i direkt motsats till kommunistpartier. Denna politik desorganiserade och demoraliserade fullständigt det proletära avantgardet i dessa länder och är – tillsammans med den kinesiska revolutionens katastrofala nederlag – huvudorsaken till att det i dessa länder ännu idag inte har bildats något oberoende proletärt parti.

20. Parallellt med den politiska alliansen med Guomindang slöts en politisk allians med den engelska fackföreningsbyråkratin, den så kallade ”Anglo-ryska kommittén”, i syfte att ”förhindra interventionskriget”. Medan enhetsfronttaktiken har som mål att vinna massorna till kommunismen, kom de stalinistiska byråkraterna här inte alls i kontakt med de engelska

massorna. Den anglo-ryska kommittén inskränkte sig till rent byråkratiska aktiviteter (konferenser, banketter och så vidare). Resultatet blev att den reaktionära fackföreningsbyråkratins auktoritet stärktes och att Tredje internationalen direkt övergav Minoritetsrörelsen, som vid den tiden utvecklades gynnsamt inom fackföreningarna.¹⁹ Den anglo-ryska kommitténs reaktionära karaktär avslöjades tydligt under den engelska generalstrejken 1926, som på ett bedrövligt sätt förråddes av fackföreningsledarna (som skyddades av Moskvas auktoritet). Förbindelserna bröts inte av den ryska utan av den engelska byråkratin vid en tidpunkt som var mycket gynnsam för den senare.

21. År 1927 kom byråkratins kamp mot det proletära avantgardet i Sovjetunionen till sin värsta sammandrabbning. På grund av den stalinistiska politikens katastrofala resultat, som på alla punkter bekräftade vänsteroppositionens (trotskisternas) kritik, vidtog byråkratin – i direkt allians med kulakerna och de andra småborgerliga sektionerna – mycket hårda åtgärder mot oppositionen, åtgärder som var ett förnekande av varje princip i den proletära demokratin. Uteslutning ur partiet, avsättning från ämbeten, fängelsestraff, landsförvisning, deportation, inprånglande av provokatörer i oppositionens led, förfalskade bevis, avrättningar, allt detta banade väg för Stalins bonapartistiska diktatur.

22. Efter att ha använt kulakerna och de småborgerliga skikten i städerna som stöd i sin kamp mot oppositionen, stod byråkratin själv inför faran att bli krossad av just dessa skikt. Av självbevaringsdrift var den därför nu tvingad att vända sig mot kulakerna. På det internationella området hade en fortsättning av den öppet opportunistiska kursen likaledes blivit omöjlig på grund av kompanjonernas inställning (den brittiska fackföreningsbyråkratins uppsägning av förbindelserna, Chiang Kai-sheks och Wang Ching-weis kontrarevolutionära statskupp). När det gäller den tyska och franska socialdemokratin fanns det motsättningar som huvudsakligen berodde på nationella och utrikespolitiska överväganden. Det var detta som ledde till en övergång från byråkratisk anpassning till de socialdemokratiska, fackliga och nationaldemokratiska (Guomindang) byråkratierna, till byråkratisk ultimatism och äventyrspolitik. (Se tes 16).

Sjätte världskongressen

23. Den sjätte världskongressen (1928), som sammankallades efter fyra år, hade en tvetydig och motsägelsefull karaktär. Denna kongress hölls under övergångsperioden från ultrahöger- till ultravänsterkursen och hade till mål att förbereda uteslutningen av den högerflygel som inte ville avvika från den opportunistiska linje som hade antagits och tillämpats 1925-1927 (Bucharin, Rykov, Brandler, Thalheimer, Walther, Frölich, Kilbom, Lovestone osv.).²⁰ Det

¹⁹ *Minority Movement* var en vänstergrupp i den brittiska fackföreningskongressen Trades Union Congress [TUC] på 1920-talet. Trots att den initierades av kommunistpartiet erbjöd den inte något verkligt alternativ till de "vänster"-fackliga byråkrater som Moskva uppvaktade genom Anglo-Russian Trade Union Unity Committee.

²⁰ *Nikolaj Bucharin* (1883-1938) var en gammalbolsjevik och Kominterns andre ordförande (efter Zinovjev) 1926-29. Han gick samman med Stalin mot vänsteroppositionen, men de splittrades 1928 och Bucharin bildade högeroppositionen innan han uteslöts 1929. Han kapitulerade för Stalin, men dömdes och avrättades efter tredje Moskvarättegången 1938.

Alexej I. Rykov (1881-1938) var en gammalbolsjevik som efterträdde Lenin som premiärminister (ordförande i folkkommissariernas råd). Han ledde, tillsammans med Bucharin, höger Tendensen i bolsjevikpartiet och kapitulerade för Stalin 1929. Han var en av de åtalade i Moskvarättegången 1938 och "erkände" och avrättades.

Karl Kilbom (f. 1885) var en svensk socialdemokrat som 1917 gick med i det svenska kommunistpartiet och representerade det i EKKI. Hans ledarskap i det svenska SKP angreps 1929 av EKKI för "opportunistiska fel", bland annat för att ha vägrat att beteckna den svenska socialdemokratin som socialfascistisk. Majoriteten i det svenska KP:s centralkommitté vägrade att acceptera kritiken och avsattes därför av Moskva. Kilbom och hans anhängare organiserade sig därefter fristående från Komintern, men med bibehållet namn, Sveriges Kommunistiska Parti, som senare bytte namn till Socialistiska Partiet [SP]. 1937 bröt Kilbom m fl med SP och återvände senare till socialdemokratin. Om detta parti, som fram till slutet av 1930-talet var större än det Kominternanslutna partiet, se [Mellan två internationaler – Socialistiska Partiet 1929-1937](#) av Bernt Kennerström.

Jay Lovestone var ledare för den högerinriktade Rutenberg-Pepper-fraktionen inom det amerikanska kommunist-

program som antogs av den sjätte världskongressen var från början till slut baserat på eklekticism. Det helgonförklarade teorin om socialism i ett land och kastrerade därmed Komintern.

Programmet utgår inte från kapitalismens nuvarande världssituation som en sammanflätad helhet, ur vilken man måste härleda nödvändigheten av en världsrevolution, utan undersöker på ett pedantiskt reaktionärt sätt möjligheten för varje land att ”förverkliga socialismen” och öppnar därmed dörren på vid gavel för Kominterns framtida socialpatriotiska degenerering. För kolonierna och de halvkoloniala länderna – med vissa begränsningar även för länder som Spanien, Portugal, Polen etc. – för programmet fram parollen om ”arbetarnas och böndernas demokratiska diktatur” och fyller den med samma anti-leninistiska innehåll (förbrödning mellan klasserna) som hade lett till den kinesiska revolutionens sammanbrott. I frågan om strategi och taktik går programmet inte längre än till allmänna fraser. De verkliga erfarenheter som vunnits genom oktobersegern och proletariats oerhörda nederlag i Tyskland, Ungern, Kina etc., och det revolutionära partiets och dess lednings roll och betydelse analyseras inte.

24. Under hela den efterföljande perioden verkade den stalinistiska byråkratin huvudsakligen, men ingalunda uteslutande, genom den andra metod som stod till dess förfogande, dvs. att utfärda kommandon till massorna, utfärda ultimatum, utan någon förberedelse. Mitt i den jämförelsevis sociala freden under den då fortfarande existerande högkonjunkturperioden 1924-1929 beordrades plötsligt en ”revolutionär omvälvning” på det internationella området (den så kallade ”tredje perioden”). Den ödesdigra politiken att splittra fackföreningarna (propaganda för de röda fackföreningarna som oberoende organisationer) genomfördes i praktiken. Varje pakt med socialdemokratin, även om den bara var av tillfällig eller praktisk-teknisk natur, förkastades. Teorin om socialfascism förkunnades (”Socialdemokrati och fascism är inte motpoler, de är tvillingar” – sade Stalin) och varje skillnad mellan parlamentarisk demokrati och fascistisk diktatur förnekades. Medan de ”ultravänsteristiska eskapaderna” – som Lenin uttryckte det – som inträffade under de första efterkrigsåren i alla fall orsakades av ärlig revolutionär önskan, förrådde de stalinistiska byråkraterna på skurkaktigt sätt de proletära massornas intressen.

25. Den allvarliga ekonomiska kris som hade sitt ursprung i Amerika 1929-1930 skakade i grunden den existerande regimen, först och främst i Tyskland, som passade in på den karaktäristik som Lenin gav den ryska kapitalismen 1917 som ”den svagaste länken i den kapitalistiska kedjan”. Det tyska socialdemokratiska partiets politik, som anpassade sig till den förfallande kapitalismen (under parollen om det ”mindre onda”), och det tyska kommunistpartiets byråkratiska degenerering hindrade arbetarklassens rörelse från att stärkas under krisen. Småbourgeoisin vände sig till den demagogiska fascismen, som inte predikade inbördeskrig mot den förtryckande bourgeoisin utan mot proletariatet, och vars mål är att fortsätta och intensifiera den kapitalistiska utsugningen genom att undertrycka alla demokratiska friheter. Men även uppkomsten av denna proletariatets farliga fiende kunde ha använts som en hävstång för revolutionen, om bara Tysklands kommunistiska parti hade förstått hur man skulle sätta alla proletära krafter i rörelse mot den. Men den stalinistiska byråkratin insåg inte ens faran, för att inte tala om att kunna bekämpa den. Den fullständigt vansinniga bedömningen av socialdemokratin som ”socialfascism” ledde till ett närmande till den verkliga fascismen (program för nationell och social befrielse, stöd till den fascistiska folkomröstningen mot den socialdemokratiska regeringen i Preussen 1931, etc.). Detta program för att anpassa sig till den nationalistiska agitationen och det byråkratiskt fega

partiet och var ledare för partiet under alliansen Bucharin-Stalin. När Stalin vände sig mot sina högerallierade 1929 avsattes Lovestone som ledare för det amerikanska partiet och uteslöts sedan. Därefter ledde han en separat organisation fram till andra världskriget då den upplöstes. Lovestone blev senare under kalla kriget rådgivare i utrikesfrågor åt AFL-CIO:s ordförande George Meany.

undvikandet av militär kamp mot den fascistiska motståndaren fann sitt stöd i den sovjetiska utrikespolitiken, som enbart styrdes av dag-till-dag-överväganden. Denna utrikespolitik såg som sin uppgift att hålla liv i den tysk-franska fiendskapen för att på så sätt utesluta ett ingripande från väst. I grund och botten är det naturligtvis helt berättigat att den sovjetiska utrikespolitiken utnyttjar motsättningarna mellan imperialistmakterna för sina egna syften. Men det är en oerhörd förbrytelse att offra den proletära revolutionens intressen för dagliga utrikespolitiska överväganden.

Det tyska kommunistpartiets brottsliga, blinda politik (för vilken hela Komintern bär det fulla ansvaret) ledde till det tyska proletariatets skamliga nederlag utan strid. Det tyska kommunistpartiets eländiga sammanbrott (som på nytt bekräftades av det sorgliga resultatet av folkomröstningen i Saar i januari 1935) gav det slutliga beviset på att Komintern hade förvandlats från en subjektiv faktor i världsrevolutionen till ett objektivet hinder för världsrevolutionen. Av detta faktum härleddes den absoluta nödvändigheten av att bygga Fjärde Internationalen.

Principlösa allianser

26. Den byråkratiska ultimatismens politik fann sitt komplement i principlösa allianser med bankrutta borgerliga politiker, pacifister och romanförfattare (Lord Marley, Barbusse, Romain Rolland, Heinrich Mann, etc.),²¹ liksom i de ”fredskongresser” som organiserades av stalinisterna, Förbundet mot imperialismen, Sovjetunionens vänner, etc. Det är en politik som är raka motsatsen till den leninistiska enhetsfronttaktiken för att vinna de proletära massorna, en politik som återspeglar en byråkratisk beundran för ”folk i höga positioner” och det byråkratiska föraktet för massornas revolutionära krafter.

27. År 1934 tvingades Kominterns politik ta en ny vändning på grund av den inrikespolitiska situationen i Sovjetunionen och den utrikespolitiska situationen, som förändrades av fascismens seger i Tyskland. Medan den leninistiska enhetsfronttaktiken i förhållande till socialdemokratin tidigare hade betraktats som ”kontrarevolutionär”, utnyttjades nu varje tillfälle som erbjöds för att inte bara sluta en allians med socialdemokratin utan också med dess herrar, den liberala bourgeoisin, och denna förrädiska kapitulation inför den borgerliga demokratin fick det pompösa namnet ”folkfront”.

28. Stalins deklARATION till den franske premiärministern Laval (maj 1935), att ”han helt och hållet förstod och godkände Frankrikes nationella försvar”, signalerar Kominterns desertering till imperialismens läger. Den sovjetiska diplomatin, som under tiden hade anslutit sig till Nationernas Förbund, förespråkar ”kollektiv säkerhet” (dvs. de imperialistiska rövarnas säkerhet att fortsätta att röva utan hinder), internationell skiljedom och liknande. Därmed gör sig Komintern till stöd för de äldsta och mest utslitna illusioner med vilka imperialismen bedrar massorna och förbereder dem för masslakten, och detta i ett ögonblick då Italiens brutala angrepp på Abessinien tydligt visar hur tomma och ytliga de lögnaktiga fraserna om kollektiv säkerhet är.

29. Den sjunde världskongressen, som äntligen samlades hösten 1935, innebär en brytning med de sista resterna av Kominterns traditioner. ”Folkfront” och ’nationellt försvar’, socialt förräderi och socialchauvinism är allt som denna kongress – en ihålig teaterföreställning av byråkratiska marionetter – hade att erbjuda världens arbetarklass.

²¹ *Henri Barbusse* (1873-1935) var en pacifistisk romanförfattare som gick med i det franska kommunistpartiet, skrev biografier över Stalin och Kristus och stödde diffusa antikrigs- och antifascistiska kongresser som stalinisterna använde som reklamjippon i stället för verklig kamp.

Heinrich Mann (1871-1950) var en tysk författare, bror till Thomas Mann, som förvisades till Frankrike 1933-1940 och därefter bodde i USA fram till sin död.

30. I utbyte mot deras villighet att försvara ”fosterlandet”, kräver stalinisterna i alla länder endast ett pris, nämligen att respektive lands utrikespolitik inte skall riktas mot Sovjetunionen. Det fransk-sovjetiska militära avtalet räckte för att förvandla de franska stalinisterna till den värsta sortens chauvinister, som predikar nationell förbrödring av alla klasser och av alla politiska och religiösa samfund. De brittiska stalinisterna har inget annat mål än att få den brittiska borgarklassen att skriva under det fransk-sovjetiska avtalet. Redan idag stöder den amerikanska Kominternsektionen ett krig från USA mot Japan ”för att försvara Sovjetunionen”. Trots att USA:s krig mot Japan – givet en korrekt politik från det proletära partiets sida – skulle erbjuda enorma möjligheter för den proletära världsrevolutionen, predikar de amerikanska stalinisterna redan nu att man ska avstå från den revolutionära klasskampen och stödja den amerikanska bourgeoisin, världens mäktigaste och farligaste imperialistiska bourgeoisin. I Kina är stalinisterna beredda att återigen överlämna det kinesiska proletariatet och de fattiga bönderna i händerna på den kontrarevolutionäre Chiang Kai-shek, om den senare bara förklarar sig villig att vända sina bajonetter mot Japan.

I de små europeiska länderna förklarar sig stalinisterna redan vara försvarare av ”nationellt oberoende”. De glömmer helt och hållet att dessa länder är länkar i den imperialistiska kedjan och att de också för krig med imperialistiska syften. När det gäller Tjeckoslovakien, en nation som ligger stalinisterna särskilt varmt om hjärtat, så är det inte alls en nationalstat, utan bara ett konglomerat av nationaliteter som hålls samman av den franska imperialismen. Polen, Rumänien, Belgien osv. är själva förtryckare av nationella minoriteter. Holland, Belgien, Portugal och andra har egna kolonier som de utnyttjar med en brutalitet som inte överträffas av någon av de stora imperialistmakterna. De österrikiska stalinisterna förklarar att de är beredda att försvara ”Österrikes oberoende” – av denna konstgjorda skapelse, oförmögen till självständig existens – om bara den österrikiska bourgeoisien (och det fransk-engelska kapitalet) tillåter stalinisterna ett visst mått av legalitet för deras patriotiskt lojala propaganda. De tyska stalinisterna i landsflykt har blivit omvända socialpatrioter och förvandlat sig själva från nationalistiska förkämpar mot Versaillesfreden till försvarare av det status quo som skapades av just detta fördrag. Av de tyska stalinisternas nuvarande ställning följer att de kommer att förvandla sig till verkliga socialpatrioter så snart den fascistiska diktaturen i Tyskland ersätts av en annan typ av borgerlig regim.

Mot detta enorma förräderi mot proletariatets intressen håller Fjärde Internationalens organisationer fast vid den internationalistiska parollen att förvandla det imperialistiska kriget till ett inbördeskrig; inte försvara de reaktionära nationella gränserna, som för decennier sedan blev en broms för varje form av progressiv utveckling, utan överge dem; vårt mål är att skapa Europas och hela världens förenade sovjetrepubliker.

Opportunistiska Internationaler

31. På grund av stalinismens socialpatriotiska omvandling har alla skillnader mellan Tredje internationalen och Andra internationalen, som bara har Kominterns degenerering att tacka för sin konstgjort förlängda existens, i praktiken blivit obefintliga. Därför är det bara logiskt att problemet med ”organisk enhet” – sammanslagningen av Andra och Tredje internationalen – alltmer kommer i förgrunden. I de länder där reformismen fortfarande har monopol på arbetarklassens rörelse (Storbritannien, Skandinavien) motsätter sig Andra internationalens partier en organisk enhet. I Belgien kan stalinisternas senaste framgångar och Arbetarpartiets misslyckande troligen ha fått den senare att bli mer sympatiskt inställt till idén om sammanslagning. I Frankrike fördröjer dock kommunistpartiet, som nu växer på socialdemokratins bekostnad, frågan. Ingenstans finns det dock någon principiell, oförsonlig motsättning. Det som spelar roll är bara rent byråkratiska förhandlingsmetoder. Men oavsett om den ”organiska enheten” förverkligas eller inte, så får de avancerade arbetarna inte tvivla på att stalinismen

och socialdemokratin ”inte är motsatser utan tvillingar”. De är båda den ruttnande kapitalismens gula ombud.

32. För närvarande upplever Komintern en viss tillväxt som inte ska underskattas, men som ett socialt förrådande och socialchauvinistiskt, inte som ett revolutionärt parti. Ställda inför enorma politiska spänningar, som redan överallt signalerar att ett nytt världskrig närmar sig, rusar massorna åt vänster, där de hittar den enda dörr som de känner till, nämligen Kominterns. Vid de senaste valen kunde det franska kommunistpartiet således mer än fördubbla sitt röstetal (antalet deputerade sjufaldigades). Framför allt röstade de proletära distrikten – Paris och förorterna – kommunistiskt. Även det belgiska kommunistpartiet, som alltid varit mycket svagt, kunde vid årets val notera en framgång som inte är obetydlig (mer än 100 procents ökning av rösterna jämfört med 1932 och en tredubbling av mandaten). Vissa framgångar kan stalinismen också notera i Spanien, i Schweiz och delvis också i Tjeckoslovakien. En tillväxt av andra sektioner (England, Holland, Skandinavien, Amerika, etc.) är, om än inte säker, så inte alls osannolik. Men medan massorna hoppas att Tredje internationalen skall rädda dem från krigsfaran, förbereder sig Komintern för att bli det viktigaste politiska verktyget under det kommande imperialistiska kriget. Komintern tar alltså den utslitna Andra internationalens plats i den borgerliga demokratins och imperialismens tjänst, men den bär inom sig enorma motsättningar.

33. Kominterns framgångar på senare tid förvirrar framför allt de småborgerliga brackor som har förenat sig i ”International Bureau of Revolutionary Socialist Unity” (Londonbyrån), dvs SAP i Tyskland, engelska ILP, Sveriges Socialistiska Partiet [SP], Arbetarpartiet för marxistisk enhet i Spanien [POUM] (Nin-Maurín) osv. Under intryck av den tyska arbetarrörelsens katastrofala nederlag vände sig en del av de centristiska partierna i riktning mot Fjärde Internationalen. Men den stalinistiska vändningen hösten 1934 drog med sig de tveksamma Walchers, Mauríns, Nins, etc. ner i folkfrontspolitikens trask, och stalinismens fullständiga uppslukande av Londonbyrån är nu bara en tidsfråga.

Radikalisering av massorna

34. Ett övertygande exempel på de motsägelser som är förknippade med kommunistpartiernas nuvarande tillväxt är den enorma strejkrörelsen och fabriksockupationerna under de senaste veckorna i Frankrike (omfattande omkring två miljoner arbetare och tjänstemän), som inleddes till det franska kommunistpartiets fullständiga förvåning. Men medan denna nya massrörelse börjar på revolutionens väg, finner den överallt att dess väg blockeras av Kominterns förstenade apparat. I stället för att t.ex. ställa sig i spetsen för strejkrörelsen och framföra revolutionära krav, samarbetade det franska kommunistpartiet redan från början med regeringen och arbetsgivarna för att hitta ett sätt att få slut på strejken. Det kan därför med säkerhet förutsägas: antingen kommer de proletära massornas nya rörelse i Frankrike att sopa undan de stalinistiska förrädarnas byråkratiska apparat och skapa ett nytt ledarskap – då kommer den proletära revolutionen att segra – eller så kommer de förrädiska byråkraterna att bli herrar över situationen – då kommer fascismen att triumfera.

35. Motsättningen mellan de militanta massorna som går åt vänster och den nya förrädiska roll som kommunistpartierna spelar, erbjuder Fjärde Internationalens organisationer stora uppgifter och möjligheter. Några av dessa organisationer har alldeles nyligen gått med i socialistpartierna och vunnit de bästa elementen där för den revolutionära marxismen. I länder med en oerhört snabb inrikespolitisk utveckling (Frankrike, Belgien) visade sig detta vara ett kort stadium. I andra länder (Polen, England) är denna erfarenhet ännu inte avslutad. I ytterligare andra (Amerika) befinner de sig fortfarande i början. Men oavsett om Fjärde Internationalens sektioner arbetar självständigt eller inom de socialistiska partierna, måste de rikta sin uppmärksamhet på det faktum att Tredje Internationalen för närvarande drar till sig

arbetare från Andra Internationalen. Därför är den viktigaste kampen mot socialimperialismen – socialism eller kommunism i ord, och imperialism i praktiken – kampen mot den stalinistiska byråkratin. Den viktigaste uppgiften är att klargöra för arbetarna Kominterns nuvarande karaktär som en imperialismens agentur, att klargöra för dem att en övergång från Andra till Tredje internationalen innebär att hoppa från askan i elden.

36. Vägarna och metoderna för detta arbete kommer att vara många och varierande, beroende på utvecklingen och särdragen i varje land. Det är av avgörande betydelse att utnyttja varje möjlighet att tvinga den reaktionära stalinistiska byråkratin att hamna i öppen motsättning till sina sociala anhängare, den revolutionära arbetarklassen. Det är viktigt att överallt följa utvecklingen med öppna ögon, att samla material, att noggrant följa alla motsägelsefulla tendenser, för att kunna agera på ett lämpligt och effektivt sätt.

37. Av de fyra världskongressernas teori och praktik finns inte ett uns kvar i det existerande Komintern. Men Lenins och Trotskijs strategiska och taktiska läror i Komintern, den leninistiska bekräftelsen av den teoretiska marxismen, är inte bortglömda. Dessa läror och erfarenheter har ända sedan 1923 försvarats av den bolsjevik-leninistiska oppositionen mot den byråkratiska degenereringen. De utgör grunden för oppositionens politiska och teoretiska arbete, som från första början har bekämpat teorin om socialism i ett land som källan till social-patriotiskt förfall. Oppositionen har använt de leninistiska strategiska lärorna och erfarenheterna, tillämpade på nya händelser och fenomen, och den skoningslösa kritiken av stalinistiska misstag och brott från 1923 till 1936, för att utbilda nya bolsjevikiska kadrer över hela världen. Utan en grundlig studie av den bolsjevik-leninistiska oppositionens programmatiska dokument och skrifter under denna period kan ingen proletär revolutionär – som vill förtjäna namnet – kvalificera sig för en ledande roll i det proletära avantgardets led.

Genom att ta det strategiska målet, en proletär världsrevolution, som antogs av Lenins och Trotskijs Tredje International, men förrådades av den stalinistiska byråkratin, som den enda vägledande linjen för sin politik, beväpnar sig Fjärde Internationalen med lärorna och erfarenheterna från nästan ett sekel av revolutionära strider mellan proletariatet och bourgeoisien, och bekräftar därigenom proletariatets stora pionjärens, Marx', Engels', Liebknechts, Luxemburgs och Lenins idéer och livsverk.

Översättning: Martin Fahlgren.

Lästips

Den grundligaste historiken över Kommunistiska internationalen är Pierre Broués stora arbete *Histoire de l'Internationale Communiste, 1919-1943*. Stora delar av detta finns i svensk översättning på marxistarkivet, bl a följande:

[Kommunistiska Internationalen 1917-1919: Uppgången](#)

[Komintern och Tyskland 1921](#)

[Komintern 1921-24 - Från enhetsfront till bolsjevisering](#)

[Kommunistiska Internationalen 1926-1933](#)

[Kommunistiska Internationalen 1933-1938. Folkfrontspolitiken.](#)

[Motorsågsmassakern](#) (Om utrensningarna och terrorn i Komintern under 1936-39)

Ett annat läsvärt arbete är spanjoren Fernando Claudíns [Krisen i den kommunistiska rörelsen, band 1](#) och [band 2](#).

Se även: [Dokument från Komintern](#)